

**Smaakmaker voor het
Digitaal boek...**

BOUWSTOFFEN

VOOR DE

Geschiedenis van Meerhout

MET EENIGE

Historische Aanteekeningen

OVER DE

OUDE KEMPEN,

BIJEENGEBRACHT

DOOR

J. H. Jongenelen, Pastoor.

De geschiedenis kennen van zijn land, is zeker eene schoone verdienste ; maar wat helpt dit al veel als men niet eens weet wat de plek is geweest en wat daarop is voorgevallen, waar men geboren is en leeft.

(De Toekomst, Maandschrift).

MEERHOUT.

KINDEREN LE BON,
UITGEVERS.

TURNHOUT.

JOSEPH SAICHAL,
BOEKDRUKKER.

Digitale editie 2020

K. Mertens (red.)

Studium Generale vzw

Inhoudstafel**VOORWOORD**

Historische Aanteekeningen
OVER DE
OUDE KEMPEN

Bevolking en oude Bewoners der Kempen - Godsdienst onzer Voorvaderen. - Hunne bekeering tot het waar Geloof. - Eerste Geloofpredikers der Kempen. - Leven van den H. Lambertus en van den H. Trudo, patroon van Meerhout .

Bouwstoffen
Voor de
Geschiedenis van Meerhout

Eerste Deel: Geestelijk Meerhout.

Kerkelijke geschiedenis. - De parochiekerk van den H. Trudo. - Een bezoek aan de Kerk (beschrijving van 't inwendige der Kerk); Kerkhof, Toren, Klokken. - De Pastoors van Meerhout. - De Onderpastoors. - De Pastorij. - De Kusters. - De parochiën van Bell, Gestel, Hulsen en Zittaert. Het H. Kruis. - De wonderbare Relikwie

Tweede deel – Burgerlijk Meerhout

De Heerlijkheid van Meerhout. - Hulsen of Meerhout onder den Hertog van Brabant. - Meerhout onder het Huis van Wezemaal. - t Goed van Casterlé, te Gestel. - Meerhout onder het Huis van Diest. - Verklaring of opgaaf der Heerlijkheid van Meerhout door Jan Van Loon, Heer van Diest, voor 't Leenhof van Brabant, in 1440. - Abdij van Oplinter. - Het oude Meerhout. Burgerlijke Stand voor 1792 - De Katten van Meerhout. - De Alvinenberg. - Het huidige Meerhout (ligging ; oorsprong). - De Dikke Pomp - Het Boterhuizeken

Derde Deel - Meerhout ten tijde van oorlog en omwenteling!

De Brabantsche omwenteling. - Moedig gedrag der Meerhoutenaars tijdens den Patriottentijd - Liekens der Patriotten. - De Fransche Overheersching. - Het Schrikbewind. - De Kerkvervolging. - Pastoor Van Haecht: zijne gevangenis en blijde wederkomst. - Gelegenheidsliederen. - De Boerenkrijg. - De Boerenkrijg te Meerhout. - Uit het leven van Jan Grietens, Kapitein der "Meerhoutsche jongens" - De Boerenkrijg te Meerhout herdacht. (Volledige beschrijving der Feesten van 19 September 1898. Gelegenheidsliederen. Jaarschriften en Gedichten). - De omwenteling van 't jaar 1830. Namen der Meerhoutsche Patriotten

Vierde Deel - Oude en hedendaagsche Instellingen en Gestichten.

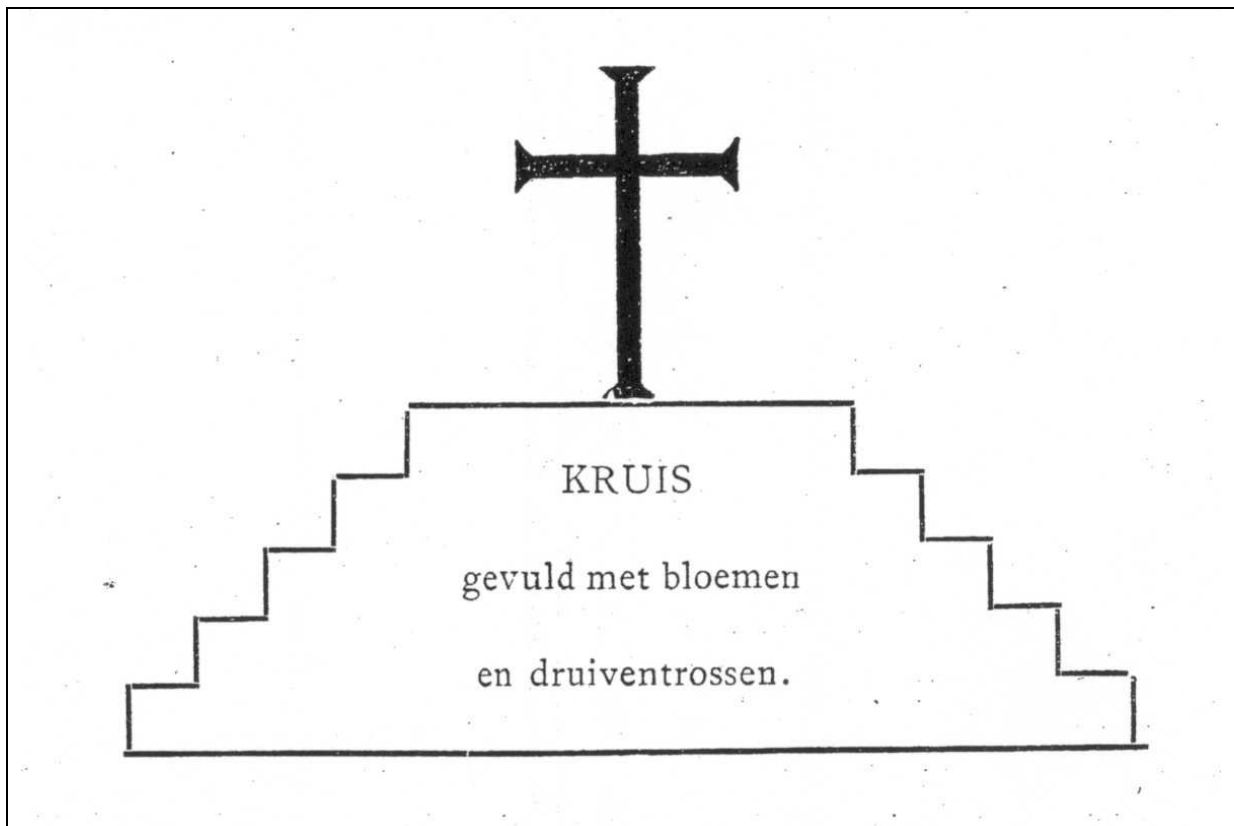
Het oude Gasthuis. - De Kapel van Lill. St.-Niklaaskapel (Zittaert). - De oude Gilden. St.-Antonius-Gilde. - Het oud College. - Scholen van Meerhout. - Universiteit van Leuven. Naamlijst van Meerhoutsche Studenten die door hunne geleerdheid aan de Universiteit zich onderscheiden hebben. - Capucienen van Meerhout in de 18de eeuw. - Het nieuw Gods-Gasthuis

Vijfde Deel - Broederschappen. - Congregaties. - Patronages.

Broederschap der H. Drievuldigheid. - Broederschap van het H. Sacrament. - Confrerie van het H. Sacrament. - Broederschap der Gedurige Aanbidding. – 40-Uren Gebed. - Broederschap van het H. Hert van Jesus. - Geestelijk Verbond. - Genootschap der H. Familie. - Genootschap ter eere der 33 jaren van O.H. J.C. - Broederschap van den H. Rozenkrans. - Gedurige Rozenkrans. Dagelijksche Rozenkrans. - Broederschap van den H. Scapulier. - Congregatie van O.L.Vrouw Onbevlekt ontvangen, (jonge dochters.) - Congregatie van den H. Joseph, (voor mannen). - Congregatie der H. Familie, (voor vrouwen.) Derde Orde van den H. Franciscus. - Genootschap van den H. Vincentius. - Genootschap tot voortplanting van het Geloof. - Werk der H. Kindsheid. - Wekelijksche Kruisweg. - Patronage (St Josephskring)

Zesde Deel - Maria's Meerhout: Kapellen en Beelden.

O. L. V. van VII Weeën (Nood Gods, in de Kerk). - O. L. V. van Bijstand (in de Kerk). - O. L. V. van Lourdes, (Kerkhof). - O. L. V. van Bijstand. (H. Graf.) - O. L. V. van Lourdes (in de Kapel). - O. L. V. Beeld (Gemeentehuis). - De Kapel van O. L. V. (Zandstraat). - Het Steenen Kapelleken. - O. L. V. van 't H. Hert (Gestelpad). - O. L. V. van Bijstand (Engstraat Zittaert. - O. L. V. van Lourdes (Zittaert-Kerk). - Kapel van O. L. V. en St. Jan-den-Dooper - Kapel van O. L. V. van 't H. Hert. (Gestel). - H. Familie (Genelaar) .

Eenige Historische Aanteekeningen over de Oude Kempen

Bevolking en oude Bewoners der Kempen. - Godsdienst onzer voorvaderen. - Hunne bekeering tot het waar Geloof. - Eerste Geloofpredikers der Kempen. - Leven van den H. Lambertus en van den H. Trudo, patroon van Meerhout.

Oude Bewoners der Kempen

De geschiedkundigen die zich onledig gehouden hebben met het opzoeken der belgische oudheden, zegt Kanunnik de Ridder, "zijn het in verre na niet eens over de vroegere inwoners der Kempen." Wij geven hier, volgens hem, in weinige woorden de verschillende gevoelens onzer voornaamste historieschrijvers.

Eenigen beweren dat de Kempen, ten tijde van Cesar, bewoond werd door de Menapiërs, die verdreven zouden zijn door de Taxanders, wier naam men de eerste maal vindt bij Plinius.

Anderen willen hebben dat de Ambivarieten deze landstreek alsdan bewoonden, en dit is het gedacht van professor David in zijne Vaderlandsche historie; doch de Bollandist Henschenius plaatst deze in Zeeland.

Sommigen gelooven dat de Advatici of Atuatici, in de Kempen ten deele gevestigd waren en willen dit bewijzen uit eene oude oorkonde van 965, bij Gramaye en anderen aangehaald, waarin de rivier de Aa, bij Breda, de Atua genoemd wordt.

Men vindt er die de Tongeren hier gedeeltelijk plaats. Zij trekken dit uit den naam Tongerloo, welke zij beweren eene plaats of loo (locus) van dit volk te zijn geweest.

Gramaye wil hebben dat deze landstreek, eene eeuw vóór Christus' geboorte, bevolkt was door Cimbers of Kimbers, waarvan sommigen den naam van Kempen afleiden. Van dit gevoelen zijn ook Van Gorcum en Van Loon, die gelooven dat er, ons heel land door, zulke volken werden gevonden.

Ziehier wat de geleerde Wastelain daarover zegt:

"De ware Menapiërs zijn die, welke ten tijde van Cesars komst in Gallië, landen en woonplaatsen hadden op de twee oevers van den Rijn, en die door de Tenchteren verdreven, zich uitsluitend op den linker oever vestigden, waar zij zich tegen hunne

vijanden verdedigden. Diegenen, welken men later verspreid vindt tusschen Maas en Schelde, en zelfs over deze laatste rivier, zijn waarschijnlijk maar bondgenooten van de eersten.”

De inwoners der oude Kempen zouden dan onder de Menapiërs gerekend zijn, omtrent, gelijk vóór de fransche omwenteling, de Kempeneers onder de Brabanders gerekend werden.

Die denkwijze schijnt bij verscheidene schrijvers nog al bijval te vinden en komt niet slecht overeen met het gezegde van den romeinschen schrijver Plinius, die toch niet zoo wonder lang na Cesar leefde: “Te beginnen van de Schelde,” zegt hij, “bewonen de Taxanders (later Kempeneers genoemd) de uiterste grenzen; nevens hen vindt men de Menapiërs en de Morienen.e

De Menapiërs zouden dan langs den Maaskant, en de Morienen langs Vlaanderen, de grenzen der Taxanders gemaakt hebben. En, inderdaad, Henschenius, Halbrancq en bijna al de schrijvers, plaatsen de Morienen in Vlaanderen; en Cesar zegt dat de Menapiërs de naburen waren der Eburonen, welke laatsten door de Luikeneers algemeen voor hunne voorvaderen aangezien worden.

Waarom Cesar geen gewag maakt van de Taxanders, weet men niet; maar zou men niet mogen gelooven dat het is omdat, gelijk wij reeds gezegd hebben, de Taxanders onder de Menapiërs begrepen waren?”

Ziehier hoe A. Baelenus, ⁽¹⁾ over de eerste inwoners der Kempen spreekt: “De eerste bewoners der Kempen, gelijk van heel België, ⁽²⁾ zijn gekend onder den naam van Kelten, naderhand Gallen genoemd. Zij waren uit Oostersche streken naar het Westen afgezakt en zich hier komen nederzetten. Die verhuizing der Kelten naar ons land klimt tot eene hooge oudheid op; dit blijkt daaruit, dat reeds verscheidene

¹ Het hedendaagsche België maakte voortijds deel van Gallië, welk zeer uitgestrekt was. Ruim eene halve eeuw vóór de geboorte van Jesus-Christus, kwam de Romeinsche veldoverste Julius Cesar, met een machtig leger naar Gallië, om dit volk onder de macht der Romeinen te brengen. Hij was niet alleen een kundige krijgsoverste, maar ook een voorname redenaar en geschiedschrijver. Al wat wij, met zekerheid, over de Belgen van dien tijd weten, hebben wij hem te danken. - Hij begint zijne geschiedeins der oorlogen, die hij in Gallië voerde, met deze woorden: “Geheel Gallië is verdeeld in drij deelen: het eene wordt bewoond door de Belgen, het tweede door de Aquitanen, het derde door degenen die in hunne taal Kelten, in de onze Gallen worden genoemd. Alle deze volkeren verschillen van elkander, in taal, zeden en wetten. Van alle deze volkeren zijn de Belgen de dappersten, omdat zij zeer verwijderd zijn van de pracht en de zachte zeden der Romeinsche Provincie, en omdat er zeer zelden vreemde kooplieden tot hen komen en hun die dingen niet aanbrenge, welke dienen om de gemoederen te verwijven; alsook omdat zij met hunne geburen de Duitschers, die over den Rijn wonen, gedurig in oorlog zijn. Het meestendeel der Belgen stammen af van die Duitschers, welke eertijds over den Rijn trokken, en zich in die gewesten vestigden, ter oorzake van de vruchtbaarheid van het land, nadat zij er de Gallen, die er woonden, uit verdreven hadden. - Zij zijn de eenigen die de Kimbers en de Teutonen, nadat dezen geheel Gallië hadden verwoest, het hoofd durfden bieden en hun konden beletten over hunne grenzen te komen. Dit maakte hen trotsch en gaf hun een groot denkbeeld van hunne macht en bekwaamheid in den oorlog.” (HILLIGEER, België en zijne Heiligen, Deel 1, blz. 5,6.)

² Baelen, met bijzonderheden over de naburen, door A. Baelenus. (Gazet van Moll, 1893-94) (Balenus was vermoedelijk de schuilnaam van Andreas Geboers, die enkele jaren later zijn stukjes bundelde in “De Geschiedenis van Baelen, met bijzonderheden over de naburen” (Dessain, Mechelen, 1907 K.M.)

³ De Taxanders waren mannen van ruwe zeden en woesten aard, zij aanbaden een groot getal valsche goden en hadden vele tempels, waar zij die goden vereerden en hun sacrificiën opdroegen. Zij, gelijk de andere volken, zaten in de duisternissen en in de schaduw des doods, tot dat het waar Evangelische licht voor allen zou opdagen.

⁴ Eenigen zeggen dat hierdoor Diest verstaan wordt; anderen beweren dat het Duisburg is, tusschen Leuven en Brussel gelegen. Zie hierover Henschenius, Acta Sanctorum Belgii, I, 201.

⁵ Op een tiental meters diepte, vindt men onder de kom van ons dorp, rotsen van bruinen steen. Men heeft eenen dier steenen boven gehaald van ruim eenen meter vierkant. Het zijn natuurlijke grotten, onderaardsche gangen; wat klaar bewezen is, hierdoor, dat men dieren, katten, kiekens, enz., die in die putten gevallen waren, in andere putten, op afstand van twintig meters, terug heeft gevonden. Zou men niet zeggen dat deze rotsen door de zee met zand zijn overstroomd en alzoo de landduinen gevormd hebben waarop wij wonen? In April-Mei 1896 deed de Aardkundige Commissie boringen doen te Meerhout en in den omtrek. Zie hier wat men in de kom van het dorp vond; Sab. q. brunatre, 1,50., sab. q. Jaune. 1.70., sab. arg. verdatre, ferrug. avec grès ferr. 0.40., sab. q. arg. graveleux avec grès ferr. 2,50., sab. 9. verdatre grès ferr. et caill. 1,10., sab. q. grav. verdatre grès ferr. 0,90.. Total 8,00.

⁶ Over hunnen godsdienst wordt verder breedvoeriger gesproken.

⁷ L. MERCELIS, Vaderlandsche Geschiedenis, blz. 12,13.

⁸ Bij de oudheidkundigen is het tijdstip, waarin de volkeren verharde steenen gebruikten voor hunne wapens, het oudste; (àge de la Pierre); dan volgt de tijd in welk het bronzen metaal in voege was (àge de bronze); het laatste is het ijzeren tijdvak (àge du fer).

⁹ Te Baelen (Hulsen) verscheidene urnen met bronzenmunt der romeinsche Keizers.

¹⁰ Gestel (Meerhout): in den hof der Pastorij, heeft men een zilveren romeinsch muntstuk gevonden.

¹¹ Tusschen Gheel en Bell, langs den kant van den steenweg op Meerhout, ter streke de Ton-broeken, welk woord zijnen oorsprong vindt in Tom, Tomme, of Tombe-broeken, werden vroeger, bij het slechten der naastliggende heuveltjes, tumuli, vele lijkburzen of aarden potten gevonden, inhoudende verbrande beenderen. - Het woord Tombe, voortkomende van het latijnsch Tumba, beteekent een aarden pot of kruik, waar de oude volkeren de asch der verbrande lijken in vergaderden en met zandheuvelen bedekten. - Overal waar men benamingen ontdekt van Tombeveld, Tomboscb, enz. heeft men heuveltjes gevonden met lijkurnen. Niet ver van daar, nabij de parochie van Bell, is een berg, genaamd Asch-berg, waar ook eertijds veel aarde kruiken, met beenderenasch vervuld, ontdekt zijn geweest. (E.H. KUYL, Ste. Dymphna).

¹² Vele lijkbussen zijn er gevonden op het gehucht Gebergte. - In 1883 is aan den voet van den Homberg een steenen kapmes gevonden, door de oudheidkundigen genaamd "hàche de l'âge de Pierre" (**Zie bl. 21.**) - Volgens eenigen is Homberg eene verbastering van Hunsberg; de naam zou dan voortkomen van de Hunnen die daar vroeger omtrent moeten gelegerd zijn geweest. - Volgens anderen moet hij afstammen van het woord Tombe (Tomberg), verminkt in Homberg. Zooals te Gheel de Tombroeken, Tombebroeken. - De heuvelen, gelegen te Gheel tegen deze gebroekens, en waarin men tomben en urnen heeft gevonden, maken deel van de bergketing, waarvan de Homberg van Meerhout deel maakt. (L. B.)

¹³ Heylen: Historische verhandeling over de Kempen.

¹⁴ M. Paul de Roye de Wichem heeft over die ontdekking, te Meerhout en omtrek en op andere plaatsen van de Kempen gedaan, een belangrijk werkje uitgegeven, Explorations archéologiques, Communication faite à la Société d'anthropologie de Bruxelles, 27 Juin 1891.

¹⁵ De Noordmannen waren een woest en barbaarsch volk, herkomstig uit het Noorden van Europa, vooral uit Denemarken en Noorwegen. Hunne schepen vertoonden zich de eerste maal aan onze kusten in 't begin van 't jaar 800. Die aanval werd gelukkiglijk afgeslagen door Karel-den-Groote, maar zij keerden weder, drongen ons land binnen en kwamen het met ontzaggelijke onheilen teisteren. Het jaar 833 was bijzonder rampzalig voor onze Kempen. AL de kerken, kloosters en geestelijke gestichten werden er geplunderd en afgebrand. (Schutje, deel I, blz. 357.) Dit was nog niet alles. Nog vele jaren hadden de Kempenbewoners van die woestaards te lijden: in 882 begonnen zij opnieuw alles te verdelen; talrijke plaatsen van de Kempen werden in dat jaar geplunderd en ten gronde afgebrand. - In 892 hadden de Noordmannen hun kamp opgeslagen op de boorden der Dyle, ter plaatse waar later Leuven werd gebouwd. De Belgen, door den angst als verlamd, riepen Arnulf van Carinthië ter hulp, die de woestaards in de nabijheid hunner versterking aanrandde en ze volkomen

honderde jaren voor de komst des Zaligmakers van hen in de geschiedenis gewaagd wordt.

Die Kelten of Gallen werden eenige honderde jaren vóór Christus geboorte uit ons land gedreven door een volk, Belgen genaamd, die, uit Germanië gekomen; ons Vaderland veroverden, en, om de vruchtbaarheid der gronden, het tot hunne verblijfplaats kozen.

Deze Belgen waren in zes groote en negen kleinere volkstammen verdeeld. De stam, Menapiërs genaamd, bewoonde eerst onze Kempen, maar zij bleven er niet. Zij zochten geheel hun bestaan en welstand in 't kweken van vee en om hunne talrijke kudde te kunnen voeden, hadden zij liever te gaan wonen bij de oevers der zee en rivieren. Zij trokken dus westwaarts en gingen nabij de Schelde en tot in Vlaanderen, hunne tenten nederslagen.

Dan kwamen de Eburonen, een andere Belgische volkstam, die tusschen Rhijn en Maas woonden, deze laatste rivier over en werden de bewoners onzer Kempen. Doch drij en vijftig jaren vóór Christus' geboorte werden deze Eburonen door den Romeinschen veldheer Cesar wreedaardig vermoord, hun volkstam uitgeroeid, hunne huizen afgebrand en de landstreek welke zij bewoonden, deerlijk verwoest.

Dan kwam er eindelijk nog een ander volk uit Germanië onze Kempen bewonen en deze zijn er de bewoners van gebleven. Taxanders (³) werden zij geheeten, en tot in de 12de eeuw zijn zij in de oude oorkonden onder geene andere benaming gekend; ook is het van hen, dat de Kempen den naam van Taxandrië kreeg. 't Zijn dezen, die de Kempische gronden voor goed begonnen te bebouwen en vruchtbaar te maken. In het begin nochtans zochten ook zij hun bestaan meest in het aankweken en voeden van vee, en daarom verbleven zij ook liefst in de nabijheid der rivieren en moerassen, welke zij door aanhoudenden arbeid in weiden trachtten te herscheppen. Daarin gelukten zij met de rivieren tusschen dijken in te sluiten en de kuilen en putten aan te vullen. Ook bouwden zij hunne woningen meest nabij hunne weiden. Strabo, die korts na Cesar leefde, schrijft dat zij woonden onder het geboomte, de eenen op hoogten, anderen zelfs in kuilen, dat hunne huizen niet waren dan lage leeme hutten met stroo gedekt, en dat zij maar uit één vertrek bestonden, zoodat menschen en vee nacht en dag dezelfde verblijfplaats hadden."

Tot hier toe Baelenus.

De "Kempen", zoo gaat Kan. de Ridder voort, gelijk bijna heel België, bleef aan de Romeinen onderhoorig tot in de tweede helft der 4de eeuw.

De Franken, die uit verscheidene volkeren samengesteld, in het midden der 2de eeuw oorsprong namen, en zich Vrank of Vrij noemden, zouden alsdan in ons land eene inrukking gedaan hebben. Zij hadden reeds vroeger de Saksers verjaagd en van den Romeinschen Keizer Probus, op het einde der 3de eeuw, het eiland der Batavieren verkregen. Daarna woonde een gedeelte hunner langs de Rijn oevers en een ander gedeelte hunner, had zich bij de rivier Sala of Yssel neêr geslagen. Hierom werden de eersten Rijn- en de anderen Seal-kranken genoemd.

Ammianus 1Vlareellinus spreekt van die inrukking als was zij reeds lang gebeurd, toen Juliaan de Apostaat in ons land kwam. Deze veldoverste zijne „óorbereidselen

---

versloeg. De vrees, welke zij hadden ingeboezemd, was zoo goot dat het volk nog langen tijd in de Litaniën het volgende smeekgebed herhaalde: "Van de woede der Noordmannen, verlos ons, Heer!"

in den winter gemaakt hebbende, vertrok uit Parijs in de lente van 't jaar 358 en keerde zich eerst tegen de Saliërs (Saalvranken), die grootendeels in de Kempen verbleven. De Saliërs welken van Juliaan's inzichten bewust waren, stuurden hem gezanten te Tongeren, waar hij alsdan verbleef. Dezen beloofden de wapens tegen hem niet op te vatten, op voorwaarde dat hij ze ongestoord in hunne bezittingen laten zou.

De Romein hoorde hun voorstel en zond ze terug met giften beladen en met dubbelzinnige woorden gepaaid. Terzelfdertijd viel hij onvoorziens op deze Saliërs en dwong hen zich geheel aan de Romeinen over te geven. Doch welhaast veranderde zijne wreedheid in medelijden, zoodat hij ze zelfs onder zijne hoede nam, en hun gaf wat hij hun eerst geweigerd had. Hij nam zelfs een gedeelte van hen in zijn leger om tot hulptroepen te dienen. De overigen bleven in Taxandrië wonen en werden als Romeinsch volk aanzien.

Intusschentijd verslapt de heerschappij der Romeinen uitermate; van dag tot dag waren er steden en landstreken die zich aan hun gebied onttrokken, zoodat op het einde der 4de eeuw de Romeinsche bezettingen reeds afgeweken waren tot over de Samber en de Schelde. Het werd bijgevolg ook gemakkelijker aan de overige Saalvranken in ons land te vallen: hetgeen zij dan ook gedaan hebben.

In het begin der 5de eeuw begonnen de barbaarsche volkeren langs alle kanten het verslapt Keizerrijk der Romeinen aan te vallen; en terwijl de Keizer alle zijne macht inspande om zijn gebied staande te houden, waren de Rijnvranken ook België ingerukt, en zich meester gemaakt van Trier, Keulen en geheel her land tusschen Rhijn en Maas gelegen (407). Van dien tijd af bleef België vrij van de Romeinsche dwingelandij.

Of de Vranker, toen zij in de Kempen inrukten, geenen tegenstand gehad hebben, is teenemaal onbekend; nochtans kan men het licht gelooven, daar het den menschen eigen is, hunne woonplaats te verdedigen, ten minste als zij er kans voor zien. Het zou toch ook kunnen gebeuren dat zij er weinig of geene tegenkanting beproefd hebben, wijl de Vranker de vrijheid des Vaderlands voor oogwit hadden. Trouwens, zeker gaat het dat zij welhaast met de inwoners maar één volk uitmaakten.

Sedert deze vereeniging tot aan de aankomst der Noordmannen, in de 9de eeuw, zijn onze Kempische volken door geene vreemde natiën meer aangerand, en buiten eenige onrust wegens de naburige Tongeren, bleven zij vrij van alle andere aanvallen.

Omtrent dit tijdstip, volgens den geleerde Wastelain, in het jaar 418, hebben de Vranker eenen Koning aan haar hoofd gesteld, die volgens het Kronijntje van Prosper Aquitanus, "Faramond" genaamd werd; doch, zegt professor David, zulks wordt met groote reden in twijfel getrokken. Gregorius van Tours, de voornaamste geschiedschrijver der Vranker, spreekt niet van Faramond of Pharamond, en wat men desaangaande bij Prosper Aquitanus leest, schijnt eene ingeschovene plaats te wezen. Intusschen, hij moge zóó of anders geheeten hebben, zeker blijft het toch dat de opkomst der Vrankische Koningen omtrent dien tijd te stellen is.

Niet minder schijnt het ons dat dit Koninkrijk zijnen oorsprong heeft genomen in onze

Kempen, niettegenstaande eenige historiekundigen uit Duitschland het aan hun Vaderland willen toekennen. De plaats eigenlijk zou geweest zijn rond Diest, waar men nog eene streek vindt, Klein Vrankrijk genoemd, niet verre van het huidige Tessenderloo. Dit wordt bijzonderlijk door P. Henschenius, bollandist, Wastelain, Wendelinus, en meer anderen voorgedragen, en door ernstige, ons dunkens, onwederzegbare bewijzen gestaafd.

Aëtius, bekwaam officier van Keizer Theodorus II, werd door dezen belast de zaken van Rome in Gallië en België te herstellen. Hij bekwam, wel is waar, eenige voordeelen tegen de Rijn-Vranken, doch gelukte zoo wel niet met de Saal-Vranken. Immers Clodio, die aan het hoofd dezer laatsten stond, en toen zijn verblijf hield in het kasteel van Dispargum (⁴), zond, bij het naderen der Romeinen, bespieders uit om hunne inzichten te onderscheppen. Vernomen hebbende dat Kamerijk slecht bewaard werd, trok hij daar heen en verraste de stad, maar hij verloor den slag tegen Aëtius omtrent Atrecht.

De Romein ging een verbond aan met Clodio, welke gehoorzaamheid aan den Keizer beloofde, doch het gebied over zijn volk behield.

Van dan af bleef België onder het gebied der Vrankische koningen, en toen later dit Rijk gesplitst werd, is de Kempen een deel geworden van Austrasië, tot dat de twee Rijken ineens gesmolten werden, en onder Karel-den-Groote het Keizerrijk uitmaakten.

Toen dit, in 874, tusschen zijne drij kleinzonen wederom verdeeld werd, verkreeg Lotharis het deel dat naar zijnen naam Lotharisrijk of Lothrijk genaamd werd, en waaraan de Kempen toe hoorde; het was gelegen onder het deel dat men Neder Lotharingen noemde.

In 921 kwam deze landstreek met geheel Brabant aan den duitschen Keizer Hendrik, die het in zijnen naam door eenen Prins liet bestieren.

Eindelijk verkreeg Godevaard-met-den-Baard het Hertogdom van Lotharingen met het markgraafschap van Antwerpen en het oude Brabant voor hem en zijne nakomelingen, in het jaar 1106, door eerre gift van Hendrik V. Van dan af is de Kempen aan Brabant vereenigd gebleven.

Oude bevolking der hedendaagsche Kempen

Het land dat men thans met den naam van Kempen bestempelt, was vroeger meer bevolkt dan men het zich doorgaans wel inbeeldt. Ja, vele geschiedkundigen zijn heden van gedacht dat het meestendeel onzer dorpen bestonden ten tijde der Romeinen, die omtrent liet jaar 57 vóór Christus Geboorte, ons land voor de eerste maal inrukten.

't Waren wel geene vlekken; met aaneengebouwde huizen, en min of meer regelmatige straten: o neen! onze voorchristene ouders woonden in eenvoudige hutten, niet zeer ongelijk aan overgroote biekorven, welke op zekeren afstand van elkander stonden en die de ruwe bewoners in of aan de nabijheid der rivieren opsloegen. Bij voorkeur zochten zij plaatsen, waar waterstromen zich in twee splitsten of waar zij langs beide kanten door beken beschut waren.

“Daar zijn er,” zegt professor David in zijne Vaderlandsche Historie, “die met veel grond van waarschijnlijkheid houden staan, dat in de aloude tijden de provinciën Antwerpen en Limburg voor het grootste deel onder water stonden, zoodanig dat er de zee overheen spoelde. En inderdaad hoe zou men in die streken, op eenige voeten diepte, die lagen zeezand, ondermengd met schelpen en andere zelfstandigheden van dien aard, kunnen ontmoeten, indien die gronden niet door de golven van den Oceaan waren overdekt geweest in vorige eeuwen?”

Later heeft de zee hare boorden ingetrokken en zich van onze streken verwijderd; en dan zijn mettertijd de hooge gronden der Kempen droog, dor en zandachtig geworden, terwijl de lage streken moerassen bleven, doormengd met eene menigte putten en kuilen. ⁽⁵⁾

Hier lasschen wij met voldoening eenige regelen tusschen uit het belangrijk werk van den Z.E.H. Mercelis, diocesanen schoolopziener, vaderlandsche geschiedenis, die onze voorvaderen nog beter zullen leeren kennen. - *De Tafel der oude Belgen was eenvoudig en zuinig. Hun voedsel bestond bijzonder uit het vleesch van huisdieren, zooals koeien, schapen, zwijnen en ganzen; zij aten ook visch en eieren, doch geene moeskruiden. Stoelen kenden zij niet; zij aten plat op den grond, somtijds op vellen van wolven of beren. - Hunne woningen waren hutten uit wissel of boomtakken gevlochten en met leem of kleiaarde bestreken; van verre geleken zij aan eenen grooten bijenkorf, met eene hooge deur langs dewelke lucht en licht binnendrongen. Ingezien de Belgen overal hout en leem bij de hand hadden, maakten zij er geene zwaarigheid in dikwijls van woonst te veranderen. Eigendom van grond kenden zij niet; iedereen nam en bezaaide wat hem te pas kwam. - Hunne kleeding bestond uit gedroogde huiden van beren of stieren. Doch meest van rendieren; zij maakten er eene soort van rok of mantel af, dien zij met eene gesp, eenen haak of eenen doorn op de schouders vastmaakten. Het haar droegen zij zoolang als 't viel, en hunne voeten omwonden zij met droge vellen of staken ze in een soort van biezen schoenen of houten holleblokken.*

Onze Voorouders hadden twee soorten van wapens: verweer- en aanvalwapens. Tot de eerste soort behoorden stalen helmen, pantsers met ijzeren maliën en langwerpige schilden in hout. Achter deze beschutteden zij zich tegen de pijlen en slagen hunner vijanden. Hunne aanvalwapens waren de scherpe piek, de werpspies, het zweerd en de bijl of hellebaard. Wanneer zij ten strijde trokken, voerden zij, tusschen de afdeelingen, wagens, welke met zeissens aan de raderen beslagen waren. Daarop zetteden zij grijsaards, vrouwen en kinderen, die door hun geroep en getier hunne wapenbroeders aanmoedigden en den vijand schrik in 't hert joegen. Na het gevecht bonden zij, aan den hals hunner peerden, de bloedige hoofden hunner slachtoffers en hingen ze als zegeteekens aan de buitenwanden hunner hutten. ⁽⁶⁾

Tal van goede hoedanigheden kenmerkten de Oude Belgen; zij waren zeer dapper en zoo gastvrij dat men het voor eene schande zou aanzien hebben zijne deur te sluiten voor eenen vreemdeling. De eerbaarheid werd geacht, en de reinheid der zeden schonk hun eene rijzige gestalte en kloeke ledematen. De mannen van 7 voeten waren, volgens de getuigenis der Romeinsche schrijvers, bij hen niet zeldzaam; doch alras werd hun kloeke lichaamsbouw door den kanker van 't Romeinsche zedenbederf ondermijnd. Dit strekke hunne nakomelingen tot les!

Nevens deze goede hoedanigheden, trof men er twee hoofdgebreken aan: de speelziekte en de dronkenschap. Met de teerlingen en de bikkelen spelen was hun aangenaamste tijdverdrijf; menigmaal vertuischten zij, niet alleen al wat zij bezaten, maar zelfs hunne persoonlijke vrijheid.

Zij waren ook verslaafd aan den drank. Hunne overdaad bestond in het bier drinken, dat zij toen al vrij veel wisten te brouwen. Een andere drank, bij hen zeer gemeen, was de mede; voortkomende uit de gisting van honig, met water gemengd. Als 't feest was, dronken zij elkanders gezondheid uit buffelhorens of uit de bekkeneelen hunner vijanden. (= de schedel. K.M.) De drinkschaal ging rond van de eene hand in de andere, te beginnen van den voornaamste des gezelschaps, die de eerste dronk en ze vervolgens voort gaf. Jammer is 't genoeg dat de hedendaagsche Belgen nog met dezelfde ondeugd besmet zijn; zij schijnen maar niet te willen verstaan dat de drank den mensch op 't stroo brengt en zijn leven verkort door eene macht van kwalen, die er uit voortspruiten.” (7)

Om een gedacht te hebben van de oude bevolking van ons land, moet men weten dat de verschillende volksstammen die het hedendaagsche België bewoonden, een leger van 118.000 man te been brachten om tegen de ontzagelijke macht van Julius Cesar te kampen. De Nerviërs en de Ambivarieten, met de Eburonen, welke twee eerste volkeren, ook een gedeelte der Kempen bewoonden, kwamen af met 90.000 strijdbare mannen. Zulk getal bewijst klaarlijk dat het hier geene onbevolkte streek was en dat er onder deszelfs bewoners orde en zekere staatkunde moet geheerscht hebben, om gezamenlijk, ten tijde van gevecht, den algemeenen vijand het hoofd te kunnen bieden.

De namen onzer dorpen, welker oorsprong en ontleding zoo moeilijk is om vinden, en waarom men doorgaans niets dan gissingen kan voorbrengen, zijn ook geene van de minste bewijzen om hunne oudheid te doen voorkomen.

Doch de grootste en wel bijzonderste reden om te toonen dat de Kempische dorpen zeer vroeg bewoond waren, moet gezocht worden in de ontdekking van zoovele lijkurnen, wapentuigen, penningen en andere voorwerpen, die aan oude Belgen of Romeinen hebben toebehoord. Het is zeker dat overal waar men die overblijfselen gevonden heeft, daar eertijds de grond is bewoond geweest; 't was immers de gewoonte bij onze heidensche voorouders, de lijken te verbranden, de asch en beenderen die niet teenemaal vergaan waren, in aarden potten te vergaderen, en deze dan onder kleine zandheuvels of in gebergten te begraven. Zulks geschiedde tot aan het einde der 4de eeuw, wanneer door het invoeren der zalige leering van Christus, het gebruik van de dooden te verbranden, allengskens te niet ging.

Bij die met asch gevulde kruiken, legden de heidensche Belgen soms de wapentuigen van den doode of andere voorwerpen die hem hadden toebehoord. De geschiedschrijvers hebben, sedert de 17de eeuw, vele plaatsen kenbaar gemaakt, waar genoemde toebereidselen, bij geval gevonden werden: maar hoevele lijkvaten zijn er vóór dien tijd ontdekt geweest, waarvan men geene nota gehouden heeft of die men bij hunne opdelving vernield heeft? En hoevele zijn er hier en daar nog in den grond voorhanden, die misschien nooit het daglicht zullen zien? De ontdekking van lijkurnen, dagteekenende van vóór Christus, is van het grootste belang voor ons

land, zoo voor de oude topographie (plaatsbeschrijving) van ons land, als om de oudheid eener plaats te bestatigen.

Wij laten hier eene alphabetische lijst volgen van eenige dorpen der provincie Antwerpen en van Noord-Brabant, die wij overgenomen hebben uit het geleerde werk: La Belgique et les Pays-Bas avant et Pendant la domination Romaine. ⁽⁸⁾.

Alphen: Germaansche begraafplaatsen, lijkurnen en andere voorwerpen. Deze plaats was waarschijnlijk gelegen tegen de Romeinsche heirbaan die van Antwerpen door Hoogstraten loopende, langs Alphen de richting naar Holland nam.

Antwerpen: lijkurnen en een heidensch standbeeld.

Arendonck: romeinsche munt.

Baelen: lijkvaten. ⁽⁹⁾

Baerle-Hertog, werpsteen, bronzen bijl, grafheuvels, lijkbussen en andere voorwerpen.

Bergeyck: grafheuvels, lijkurnen, enz.

Bladel: munt van Julius Cesar tot aan Vespasianus en Antoninus.

Casterlé: lijkurnen, grafheuvels, bronzen afgodenbeeltje, beschreven door Mgr. de Ram en andere geleerden.

Dessel: lijkurnen.

Diessen: koperen zegelring met het monogram van Christus (XP), herkomstig uit den eersten tijd des Christendoms.

Diest: bijl van keisteen (silex), vazen en wapentuigen van frankischen aard.

Eersel: grafheuvels en lijkvaten.

Eindhoven: munt van Julius Maïsa, Augustus, Tiberius en van Quintus Metellus.

Esch, bij Boxel: munt van Tretricus; romeinsch wapentuig.

Gestel, in Noord Brabant: potwerk, grafheuvels en urnen. ⁽¹⁰⁾

Gheel: verscheidene lijkurnen op den Aschberg, in de Tombroeken en andere plaatsen. ⁽¹¹⁾

Grobbendonck: meermaals werden hier romeinsche penningen opgedolven, hetgeen doet veronderstellen dat de Romeinen daar eene versterking hadden om den doortocht over de Nethe te bewaren. Zou het sterk middeleeuwsche kasteel van Grobbendonck, daar geen overblijfsel van zijn? Men heeft er ook lijkurnen ontdekt.

Hilvarenbeek: romeinsche munt.

Hoogstraten: negen bronzen bijlen, grafheuvels, stukken van lijkvaten, enz.

Meerhout: meer dan 50 lijkurnen. ⁽¹²⁾

Moll: lijkvaten.

Nylen: Romeinsch aardewerk en munt. Naar alle waarschijnlijkheid was hier de standplaats van een romeinsch leger, beschut door beide Nethen.

Oolen: lijkbussen.

Postel: romeinsche munt.

Raevels: romeinsche lijkurnen.

Rethy: lijkurnen.

Rysbergen: altaar met opschrift aan de godin Sandrandiga (Deo Sandrandiga); fundamentsteenen van eenen heidenschen tempel.

Sandhoven: 47 lijkurnen, een stuk van eenen bronzen armband.

Schaffen: lijkvaten, potten en dekpannen van franschen oorsprong, en muntstukken van het Karolingsche tijdvak.

Tessengerloo: zegelring met opschrift, enz.

Tilburg: twee bronzen bijlen, germaansche lijkurnen en munt van Constantinus-den-

Groote.

Wommelghem: romeinsche munt van Philippus tot aan Galliënus.

Rumpst: romeinsche dekpannen en munt. Hier ging de romeinsche heirbaan van Asche op Antwerpen den Rupel over.

Uit al deze ontdekkingen moeten wij met Heylen ⁽¹³⁾ besluiten dat al de voorgeschrevene plaatsen reeds vroeg zijn bevolkt geweest en gevolgentlijk dat onze Kempen, in de 10 eerste eeuwen zoo onbewoond niet was als sommigen zich inbeelden en thans nog gelooven. ⁽¹⁴⁾

(Meerhouteneer, n. 40, 3 oct. n. 41, 20 oct. 42. 17 oct.)

Er bestaan geene Charters of openbare akten, in welke men, vóór de 8ste eeuw, eenige dorpen onzer provincie met een bepaald jaartal aantreft. Waren sommige oorkonden niet door den tijd en andere ongevallen verloren gegaan, dan zouden wij meer bescheiden over de Kempen kunnen mededeelen. Slechts de volgende plaatsen hebben wij met een zeker tijdstip of jaartal gevonden: Antwerpen, Gheel en Westerloo, ontmoet men in het leven der H. Dimphna, welke op einde der 6de eeuw te Gheel onthalsd werd. Daarna vindt men nog gewag gemaakt van Antwerpen, in 725. Wommelghem (Winnelicheime) verkeerdelijk opgenomen voor Wvneghem, komt voor op hetzelfde jaar. - Bobanschot, (Boisschot), Poppel (Pieplo) en Bouchout (Bacualdus), in 726. - Meerkont (Mareholt), in 742. - Lier, in 870. - Norderwijck (Northrevic), en Iteghem (Ydinchem), (door Mireüs en anderen ten onrechte aanzien voor Edeghem, bij Antwerpen), in 794. Moll, Baelen en Desschel, in eenen akt onder Koning Zwentibold, omtrent 996. - Westerloo, Oolen (Oedlo), Westmeerbeek (Mirenbeke), en het gehucht Buel (Bolo), onder Oolen, in 997.

De verwoestingen door de Noordmannen, ⁽¹⁵⁾ tijdens de luie eeuw aangericht, hadden onze streken zoo zeer ontvolkt en daardoor den akkerbouw zoo zeer achteruit gesteld, dat zekere Stephelinus, monnik der Abdij van St. Truyen, die in het midden der 9de eeuw de mirakelen van den H. Trudo beschreef, nopens onze Kempen het volgende tafereel ophangt:

“Het Kempenland”, zegt hij, “dat zich vrij ver uitstrekt, is als het ware van de zon verbrand, gansch voor den landbouw onbruikbaar en niet dan met struikrooversholen vervuld.”

Alhoewel deze getuigenis ons wat te overdreven schijnt, toont zij ons nochtans dat hier alles tot eenen ellendigen staat moet vervallen geweest zijn. Het was dus ook geene kleine weldaad voor het Kempenland, wanneer er, in het begin der 12de eeuw, de weerdige medewerkers van den H. Norbertus, te Averbode, te Tongerlo en te Postel, hunne godshuizen kwamen oprichten, door hun zwoegen en werken de arme landslieden in hun gebrek bijstonden en hun telkens door hunnen arbeid toonden wat al vruchten de dorre aarde kan opleveren, wanneer ze met vlijt en aanhoudendheid bewerkt wordt.

Daarbij deden de kloosterlingen dezer Abdijen in onze streken den Godsdienst herleven, die, bij gebrek aan wereldlijke priesters, te dien tijde zeer geknakt was. Door het nauwkeuriger onderhouden der godsdienstplichten, werden de volkeren meer en meer genegen om de plichten jegens hen zelve en hunne huisgenoten te kwijten, en dus, met vurige Christenen te worden, werden zij tevens wakkere

landbouwers en schrandere ambachtslieden.

Eene andere oorzaak van voorspoed, waren de gemeentevrijheden, en het houden van openbare jaarmarkten, welke vele onzer dorpen, in het begin der 12de eeuw en volgende jaren, verkregen door de Hertogen van Brabant.

Dat de bevolking zeer moest bijwinnen, lijdt geen kwestie: wij zien het klaarlijk in eene eerste haardtelling, die in geheel Brabant, ten jare 1435 plaats greep. Deze haardtelling werd gedaan, ten gevolge eener aanvraag van 310.000 Philippusrijders tot onderstand van den Hertog van Brabant. De Staten, niet meer kunnende volgens het oude stelsel te werk gaan, bepaalden eenen taks op iederen haard of huis, waarvan de inwoners in staat zouden wezen om te betalen. In de volgende lijst geven wij voor 1435, de armen te zamen met de gegoede huizen. Of in de drij laatste tijdstippen de berekening op dezelfde wijze gemaakt is, hebben wij niet kunnen achterhalen. Met nu zeven personen voor elk huisgezin te nemen, zal de lezer de bevolking der vier verschillende jaren kunnen berekenen

	1435	1480	1496	1526
Arendonck	204	230	166	228
Baelen	505	430	384	384
Calmpthout	371	146	126	236
Casterlé	233	168	164	170
Desschel	156	129	114	169
Gheel	1154	996	681	831
Grobbendonck	157	52	49	69
Halle	72	50	49	51
Herenthals	1018	1202	881	692
Herenthout	246	156	114	112
Hoogstraten	295	256	222	309
Loenhout	165	208	249	312
Meer	210	148	123	209
Meerhout	336	336	269	334
Moll	445	317	317	374
Norderwijck	29	101	54	87
Olmen	163	129	120	145
Oolen	142	98	55	75
Rethy	556	199	183	301
Santhoven	144	120	80	85
Turnhout	1020	1021	1085	1049
Vorst	196	207	187	167
Westerloo	115	109	87	189
Westmalle	306	107	120	97
Wortel	64	54	46	64

Enz....